

DÜNYAYA BAKIŞ

Şükrü Elekdağ

CUMHURBAŞKANI TURGUT ÖZAL'A AÇIK MEKTUP

S AYIN Cumhurbaşkanım, 25 Haziran Perşembe sabahı Çırağan Sarayı'nın görkemli salonunda aralarında Rusya'nın da bulunduğu 11 ülkenin devlet ve hükümet başkanları Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi (KEİB)'ni kuran anlaşmayı imzaladılar. Böylece, Türkiye Cumhuriyeti'nin son 50 yıllık tarihinde ilk defa olarak, ülkemizin önderliğinde ve onun ürettiği bir fikirle bölgesel refaha olduğu kadar, barış ve güvenliğe de hizmet edecek uluslararası bir kurumun temelleri atıldı.

Ne yazık ki, bu başarının zevkine tam mânasıyla varamadık. Aralarında çatışma bulunan ülke liderlerini buluşturmayı başaran Türkiye'nin, kendi Cumhurbaşkanı ile Başbakanı'nı imza sorunu dolayısıyla bir araya getirememesi, bu tarihi toplantıyı gölgelemekle kalmadı, KEİB çerçevesinde Türkiye'nin önderlik rolünün de sorgulanmasına yol açtı.

Şimdi, izninizle bu açık mektubu zat-ı âlilerine yazmamın nedenine geleyim. Hürriyet gazetesi başyazarı Oktay Ekşi, gazetesinin 26 Haziran nüshasındaki makalesinde şu görüşlere yer verdi:

"Dün bu sütunu okuyanlar anımsayacaklardır: Karadeniz Ekonomik İşbirliği Projesi fikrini ilk defa emekli Büyükelçi Şükrü Elekdağ'ın ortaya attığından söz etmiş ve bu tören sırasında Elekdağ'ın gözardı edilmesi yüzünden hem Dışişleri Bakanlığı, hem de Dışişleri Bakanı ile Başbakan'ı ayıplamıştık. Meğer, Dışişleri Bakanlığı'ndaki yetkililer, Elekdağ'ı üst makamlara götürmüşler, ancak Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın bu projeyi kendi malı gibi görmek ve göstermek istediğini öğrenmişler. Nitekim 'Cumhurbaşkanı istemiyor' yanıtını almışlar. Ne tuhaf? Aynı Turgut Özal, Elekdağ'ın hak ettiği itibarın üstüne oturmakta bir sakınca görmüyor, ama kendisinin hak ettiği ilgili Başbakan engellemeye kalkınca küplere -pardon uçağablnip Marmaris'e gidiyor."

Doğrusu çok şaşırımdım. KEİB fikrini **bugünkü içerikliyle** Türkiye'de ilk ortaya atanın ve işleyen ben olduğumun tarafınızdan çok iyi bilindiğini düşündüğümünden, hak ettiğim onurlandırmanın benden esirgenmesi yolundaki kararın zat-ı âlinizden kaynaklanacağına hiç ihtimal vermemiştim. Bu haksız davranış, beni, KEİB fikrinin doğuşu ve geçirdiği aşamaları kamuoyumuzla paylaşmaya zorluyor.

Karadeniz havzasındaki ülkeler arasında ekonomik işbirliği fikrini ilk defa olarak **Ocak 1990'da** Türk Henkel'in düzenlediği bir söyleşi toplantısında ortaya attım. Bu toplantıya katılan Sovyetler Birliği Büyükelçisi Çernişev'in yaptığım öneriye tepkisi şöyle olmuştu: "Bu fikirle ilk defa karşılaşıyorum. Moskova ne der bilmem ama, ben şahsen beğendim."

KEİB konusundaki ilk makalem **"Karadeniz İşbirliği ve Refah Bölgesi"** başlığıyla 20 Şubat 1990'da Cumhuriyet gazetesinde yayımlandı. Bunu, aynı konudaki ve **Karadeniz Yatırım ve Ödemeler Bankası** kurulması hakkındaki diğer makalelerim izledi.

Yine Şubat 1990'da, Dışişleri Bakanlığı'nın Türk işadamlarını Doğu Avrupa'daki iş olanakları hakkında aydınlatmak için düzenlediği bir toplantıya katıldım. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın başkanlık ettiği bu toplantıda kısaca Karadeniz ekonomik işbirliği fikrini izah ve Türkiye'nin bu konuda öncülük yapmasının yararlarına işaret ettim. Önerime hiçbir olumlu ses gelmedi.

Buna karşılık, Türk-Sovyet İş Konseyi'nin 27 Şubat 1990'da İstanbul'daki genel kurul toplantısında KEİB konusunda yaptığım konuşma büyük ilgi ve destek gördü. Bu toplantıya katılan Maliye Bakanı Ekrem Pakdemirli, Türkiye-Sovyetler Birliği iktisadi ve ticari ilişkileri konulu konuşmasında KEİB projesine hiç yer vermedi. Veremezdi... Çünkü, o zamanki hükümet böyle bir yaklaşımı henüz benimsemiş değildi. **Bu tarihlerde tarafınızdan da KEİB konusunda herhangi bir açıklama yapılmamıştı.**

Zat-ı âlilerince KEİB'in kamuoyuna "lanse" edilmesi çok daha sonra olmuştur. Nitekim, 1990 yazında İstanbul'da Harp Akademileri Komutanlığı'ndaki bir diploma töreninde karşılaştığımızda, Karadeniz ekonomik işbirliği fikrini ilginç bulduğunuzu söyleyerek benden ayrıntılı bir bilgi notu istemiştiniz. Bilgi notunu takdimde gecikince Siyasi Danışmanınız Nabi Şensoy telefon ederek notu hemen faksla göndermemi rica etmişti. Bu arada, talimatınız üzerine "bürokrasi" tarafından bu konuda hazırlanan bir raporu da "içeriksiz ve yetersiz" bulduğunuzu öğrendim. Gönderdiğim rapordan yararlanmış olacaksınız ki, beni 1990 Kasım ayı ortasında Çankaya'da sonra da Aralık başında Abant'ta yapılan hazırlık toplantılarına davet ettiniz. Dışişleri tarafından hazırlanan KEİB anlaşma taslağı bu çalışmalarda incelenip geliştirildikten sonra, Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve Romanya Dışişleri Bakan yardımcılarının da katıldığı Ankara toplantısına 18 Aralık'ta sunuldu ve bu günlere gelindi...

Benim, **Karadeniz'i çevreleyen ülkeler arasında çokuluslu kurumsal bir ekonomik işbirliği** fikrini ilk ortaya attığım ve kamuoyuna benimsetmeye çalıştığım 1990 yılı Ocak ve Şubat aylarında veya bu tarihten önce, zat-ı âliniz tarafından bu konuda yapılan hiçbir açıklama ve demeç yoktur. **Bu bakımdan KEİB fikrinin sahibi olma hakkımın teslim edilmesi ve bunun tarihe de böyle geçmesi gerekir.** Bu ifadelerim yanlışsa, bu noktanın ispatlanması son derece kolaydır. Zira, gazetelerin ve Anadolu Ajansı'nın Cumhurbaşkanı'nın yaptığı **tüm Karadeniz ülkelerini kapsayan ve kurumsal nitelikte bir öneriyi** atlamaları düşünülemez.

Gerçeklerin ortaya konmasına beni zorlayan durum, bu açık mektubu daha alçak gönüllü ve ince bir üslupla kaleme almama imkân vermedi... Ne yapalım!.. Mehmet Akif'in dediği gibi: "Sözün odun gibi olsun, hakikat olsun tek."

Saygılarımla

